

УДК 316.77:37.013+7.05

КОМУНІКАТИВНА КУЛЬТУРА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ-ДИЗАЙНЕРІВ

Студ. К.С. Добрінова, гр. МгПД-18
Науковий керівник канд. психол. наук, доц. Р.В. Кириченко
Київський національний університет технологій та дизайну

Сьогодні вища школа покликана підготувати фахівця «нового типу», здатного до оперативної і ефективної реалізації професійних завдань. У зв'язку з цим особливого значення в забезпеченні соціальної та професійної успішності фахівця набуває проблема формування комунікативної компетентності.

Метою наукового дослідження є вивчення та формування комунікативної культури майбутніх педагогів-дизайнерів. **Завдання дослідження:** 1) визначити та розкрити сутність поняття «комунікативна культура»; 2) визначити рівень володіння студентами комунікативними вміннями; 3) розробити та апробувати програму формування у студентів комунікативної культури.

Об'єкт дослідження - комунікативна культура педагога. **Предмет** - процес формування комунікативної культури студентів-педагогів.

Методи і засоби дослідження. Аналіз наукової педагогічної та психологічної літератури, метод спостереження, тестування, метод математичної обробки, констатуючий та формуючий експерименти.

Наукова новизна та практичне значення отриманих результатів. Розроблено та апробовано навчальну програму формування комунікативної культури майбутніх педагогів-дизайнерів.

Результати дослідження. Проблемам комунікативної підготовки майбутнього педагога присвячено велику кількість досліджень як психологів так і педагогів: формування в майбутнього вчителя індивідуального стилю педагогічного спілкування (Андреев А.А., Галузяк В.М.), формування комунікативних умінь і навичок (Білоусова З.І., Кирилова І.Г., Васильєва М.П.), культура педагогічного спілкування (Байкін Ф.Ф., Гриценко Т.С.) [2].

Комунікативна культура - це сукупність культурних норм, культурологічних знань, цінностей і значень, які використовуються в процесі комунікації, в тому числі і при спілкуванні. На думку психологів, комунікативна культура особистості - це система якостей, що включає: творче мислення, культуру мовної дії, культуру самонастроювання на спілкування і регуляції свого стану, культуру жестів і пластики рухів, культуру сприйняття комунікативних дій партнера по спілкуванню, культуру емоцій.

Комунікативна культура не виникає на пустому місці, вона формується. Основу її формування складає досвід людського спілкування. Комунікативна культура особистості – це одна з характеристик її комунікативного потенціалу. Комунікативний потенціал – це характеристика можливостей людини, які і визначають якість її спілкування. Комунікативний потенціал – це єдність трьох складових: 1) комунікативні властивості особистості характеризують розвиток потреби в спілкуванні, відношення до способу спілкування; 2) комунікативні здібності – це здібність володіти ініціативою в спілкуванні, активністю, емоційно реагувати на стан партнерів по спілкуванню, формувати та реалізовувати індивідуальну програму спілкування, здібність до самостимуляції та взаємної стимуляції в спілкуванні; 3) комунікативна компетентність – це знання норм та правил спілкування, наприклад наукового, володіння його технологією та ін. [3].

Формуючий експеримент проводився на факультеті індустрії моди КНУТД, в якому брали участь 25 студентів експериментальної групи, четвертого та п'ятого курсів та 25 осіб контрольної групи першого, другого та третього курсів спеціальності «Професійна освіта. Дизайн». Першим завданням дослідження було: визначити рівень комунікабельності за

методикою В.Ф. Ряховського. В ході обробки інформації були отримані наступні результати: більшість опитуваних студентів мають середній рівень комунікативних здібностей (40%). Студенти з дуже високим рівнем комунікативних здібностей налічують 30%, а з рівнем вище середнього 10%. Також є студенти, які мають низький рівень комунікативних здібностей (20%).

Для розв'язання другого завдання формуючого експерименту було розроблено систему навчальних завдань інтерактивного характеру, спрямованих на формування комунікативної культури студентів: проведення бесід та дискусій, постановка проблемних запитань, метод «мозкового штурму», «інтерв'ю», презентації, ділові ігри, тренінги, розробку проектів, а також робота з текстом (конспектування, складання анотації до твору, або розповіді за аналогією, резюмування).

Основним критерієм розвитку комунікативної культури є ступінь сформованості її структурних компонентів: когнітивно-мотиваційного, діяльнісного і риторичного.

В ході дослідження було проведено діагностику рівня сформованості комунікативної компетентності в студентів КНУТД. Результати діагностики відображені в таблиці 1.

Таблиця 1.

Порівняльні результати ступеню сформованості структурних компонентів комунікативної культури:
когнітивно-мотиваційного, діяльнісного і риторичного
(у % до загальної кількості досліджуваних)

Група досліджуваних	Когнітивно-мотиваційний компонент	Діяльнісний компонент	Риторичний компонент
Контрольна	68%	64%	56%
Експериментальна	92%	84%	80%

Результати контрольного експерименту показали, що студенти, які пройшли курс спеціального навчання, виявили вищий рівень розвитку комунікативної компетентності. Проведення даного дослідження студентів КНУТД показало позитивну динаміку зміни особистісних якостей студентів, стабільну тенденцію в колективі, зацікавленість проблематикою розвитку мови і реалізації основ культури спілкування.

Висновок. Розроблена навчальна програма сприяє розвитку комунікативних умінь та комунікативної культури майбутніх фахівців. Вважаємо, що комунікативна культура педагога - це складний соціально-педагогічний феномен, який складає систему взаємообумовлених і взаємодоповнюючих елементів. Для розвитку та удосконалення комунікативної культури майбутнього педагога необхідно забезпечити повноцінний розвиток кожного з її елементів, підвищення загальної і педагогічної культури. Слід також ураховувати, що комунікативна культура особистості має глибинні джерела, тісно пов'язані з особистісними рисами педагога, мотивами його діяльності, особистісними соціокультурними і комунікативними настановами, ціннісними орієнтирами.

Ключові слова: педагог, комунікативні уміння, комунікативна культура.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богославець Л. П. Формування професійно-комунікативної компетентності майбутнього інженера педагога у процесі фахової підготовки / Л. П. Богославець, Л. В. Житеньова // Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Серія : Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. — 2015. — Вип. 8. — Частина IV. — С. 15-19.
2. Глейліх О.О. Комунікативна культура як компонент педагогічної культури викладача вищого навчального закладу / О. О. Грейліх // *Психолінгвістика*. - 2012. - Вип. 9. - С. 38-42. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/psling>
3. Кириченко Р.В. Комунікативний потенціал особистості студентів вищих технічних навчальних закладів./ Р.В. Кириченко// Вісник Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова. Психологія. Том 17. Випуск 8(20).- Одеса, 2012 р. – С.91-97.